

EURONEWS PAR SPECIĀLO VAJADZĪBU IZGLĪTĪBU IZDEVUMS NR. 15

ŠAJĀ IZDEVUMĀ...

Ziņas no Aģentūras direktora	2
1. Aģentūras projekts “Agrīnā iejaukšanās: situācijas analīze Eiropā”	3
2. Vecāku gandarījums par agrīno iejaukšanos Lietuvā	4
3. Izmaiņas likumdošanā, vadlīnijās un mācību programmā. Bet kā ar izmaiņām praktiskajā darbībā? Jauni izaicinājumi speciālajā izglītībā pirmsskolas izglītības posmā Somijā.	5
4. Agrīnā iejaukšanās Spānijā, meklējot sistēmu	6
5. “Tīklu veidošana” - modelis valodas mācīšanai Norvēģijā	8
6. Tālākizglītība agrīnās iejaukšanās speciālistiem Nīderlandē	9
7. Kvalitatīvas izglītības nodrošināšana pirmsskolas vecuma bērniem - Dānijas politisko iniciatīvu mērķis.....	10
8. Agrīnās profilakses jēdziens pirmsskolas izglītības iestādēs Francijā	11
9. Atbalsts valodas apgūvē pirmsskolas posmā Šlezvigā-Holšteinā, Vācijā	11
10. Eiropas Padomes skatījums uz agrīnās iejaukšanās nozīmi pirmsskolas vecuma bērniem ar autismu attīstībā.....	13
11. Nesen notikušās konferences par agrīno iejaukšanos.....	14
12. Transatlantiskais konsorcijs par agrīnās iejaukšanās jautājumiem.....	15
Informācija par izdevumu	17

Ziņas no Aģentūras direktora

Dārgie lasītāji,

Esiet sveicināti šajā EuroNews tematiskajā izdevumā, kas galveno uzmanību pievērš agrīnās iejaukšanās jautājumiem. Šī tēma ir ļoti svarīga – tam, ko zīdāinis piedzīvo un izjūt no dzimšanas brīža un savas dzīves pirmajos mēnešos, ir izšķiroša nozīme visā viņa turpmākajā dzīvē. Agrīnās iejaukšanās (AIE) mērķis ir atbalstīt un dot iespējas bērnam, viņa ģimenei un pakalpojumu sniedzējiem, kas iesaistīti šajā ļoti nozīmīgajā bērna dzīves periodā.

AIE ir bijusi galvenā tēma lielam Aģentūras projektam, pie kura tā ir strādājusi pēdējo gadu laikā. Šī Aģentūras projekta rezultātus, kā arī dalībvalstīs veiktā darba rezultātus, pēc mūsu domām, būtu vitāli svarīgi zināt visiem pedagogiem. Tas ir iemesls, kāpēc mēs esam veltījuši visu izdevumu tikai un vienīgi šim tematam.

Mēs ļoti ceram, ka informācija no Aģentūras un mūsu dalībvalstīm jums liksies interesanta un noderēs jūsu ikdienas darbā.

Direktors

Kors Meijers (Cor Meijer)

1. Aģentūras projekts “Agrīnā iejaukšanās: situācijas analīze Eiropā”

No 2003. līdz 2005. gadam Aģentūra vadīja projektu, kas analizēja agrīno iejaukšanos (AIE) Eiropā. AIE ir ļoti svarīga joma gan politiskā, gan profesionālā līmenī. Tā attiecas uz pirmsskolas vecuma bērnu un viņu ģimeņu pamattiesībām saņemt viņiem nepieciešamo atbalstu.

Aģentūras projektā bija iesaistīti agrīnās iejaukšanās eksperti – politiķi, veselības aprūpes speciālisti, pedagogi, sociālās aprūpes speciālisti, zinātnieki un ģimenes – no 19 Eiropas valstīm.

Projekta analīze aptvēra četras fāzes. Pirmkārt, tika savākta informācija no iesaistītajām valstīm, kas bija izkārtota pēc noteikta modeļa, kas ļāva salīdzināt iesaistītajās valstīs esošos pakalpojumus un dienestus. Notika arī pieredzes apmaiņa starp speciālistiem, galveno uzmanību pievēršot virknei iepriekš izvirzītu jautājumu. Sanāksmes un konkrētu vietu apmeklējumi notika Minhenē (Vācijā), Koimbrā ([Coimbra] Portugālē) un Vāsteros ([Västerås], Zviedrijā). Šīs trīs vietas piedāvāja iespēju analizēt, kā dažādos veidos tiek īstenots AIE ekoloģiski sistēmiskais modelis.

Diskusija par AIE stāvokli ir novedusi pie dokumenta izstrādāšanas, kas atspoguļo galvenos projekta rezultātus, kam sekoja projekta noslēguma seminārs. Tajā notika atklāta diskusija ar vecākiem, speciālistiem, politiķiem un zinātniekiem par ekspertu grupas iegūtajiem datiem, kas deva iespēju apstiprināt projekta gaitā iegūtos rezultātus.

Projekta svarīgākais rezultāts ir Eiropas AIE definīcijas ieteikuma izstrādāšana:

Agrīnā iejaukšanās ir pakalpojumu kopums pirmsskolas vecuma bērniem un viņu ģimenēm, kuru nodrošina pēc ģimenes pieprasījuma kādā konkrētā bērna dzīves posmā, aptverot jebkuru veikto darbību laikā, kad bērnam nepieciešams speciāls atbalsts, lai garantētu un uzlabotu viņa/viņas individuālo attīstību, lai nostiprinātu ģimenes kompetences un lai veicinātu ģimenes un bērna sociālo iekļaušanu. Šīs darbības ir jānodrošina bērna dabiskajā vidē, dodot priekšroku vietējās pašvaldības līmenim, izmantojot uz ģimeni vērstu un daudz dimensiju komandas darba pieeju.

Šobrīd ir pieejams projekta noslēguma ziņojums – Agrīnā iejaukšanās: situācijas analīze Eiropā, galvenie aspekti un rekomendācijas. Tas apraksta ideju un teoriju evolūciju, kas novedusi pie jauna AIE jēdziena, kurā veselības aprūpe, izglītība un sociālās zinātnes ir cieši saistītas. Ziņojums uzsver maiņu iejaukšanās veidos – no iejaukšanās, kas galvenokārt uzmanību pievērša konkrētam bērnam, uz plašāku pieeju, iesaistot bērnu, viņa ģimeni un apkārtējo vidi. Tas atbilst virzībai no “medicīniskā” uz “sociālo” modeli.

Aģentūras projektā tika identificēti galvenie elementi, kas būtiski šim jaunajam AIE jēdzienam -

pieejamība, tuvums, finansiālās iespējas - un Eiropas AIE pakalpojumu dažādība. Ģimenēm ir jāpiedāvā dažādi pieejamie pakalpojumi pēc iespējas agrāk un tiem ir jābūt bez maksas vai par minimālu samaksu. Pakalpojumiem ir jāatbilst ģimenes vajadzībām un jānodrošina iejaukšanās, kas vērsta uz ģimeni, vietējās pašvaldības līmenī. AIE

procesā ir jābūt iesaistītiem gan veselības aprūpes, gan sociālās aprūpes, gan izglītības pakalpojumu sniedzējiem un tiem visiem ir jāuzņemas vienāda atbildība par šo procesu.

Galvenie aspekti ir *mērķgrupas, komandu darbs, speciālistu profesionālā sagatavotība un darba instrumenti*. Atbalsta nodrošināšanā bērniem un viņu ģimenēm ir iesaistīti dažādu nozaru speciālisti. Viņi nevar strādāt atsevišķi, darbs jāveic kopā, darbojoties starpnozaru komandā. Gadījumos, kad nepieciešama iejaukšanās, tiek izstrādāts Individuālais plāns, ko, atkarībā no valsts, sauc arī par Ģimenes plānu vai Individuālo ģimenes pakalpojumu plānu. Šis plāns rodas sadarbojoties ģimenei un speciālistu komandai. Tas galveno uzmanību pievērš vajadzībām, stiprajām pusēm, prioritātēm, mērķiem un darbībai, kas jāuzsāk un jānovērtē.

Šie elementi deva pamatu rekomendāciju virknes noformulēšanai, kas galvenokārt domātas speciālistu, kas strādā šajā jomā, izmantošanai, lai uzlabotu un nostiprinātu esošos AIE pakalpojumus un dienestus, kas nodarbojas ar šiem jautājumiem. Rekomendācijas ir atspoguļotas Aģentūras projekta ziņojumā, kuru var lejupielādēt bez maksas 18 dažādās valodās no

<http://www.european-agency.org/site/info/publications/agency/ereports/15.html>

Visu projekta laikā savākto un apkopoto informāciju var atrast AIE jautājumiem veltītajā tīmekļa vietnē <http://www.european-agency.org/eci/eci.html>

Papildus informācija par projektu ir pieejama no brussels.office@european-agency.org

2. Vecāku gandarījums par agrīno iejaukšanos Lietuvā

Vecāku gandarījums ir identificēts kā viens no vissvarīgākajiem agrīnās iejaukšanās kvalitātes indikatoriem. 2004. gada izpētes projekta mērķis bija novērtēt vecāku gandarījumu par dažādiem AIE dienestu sniegto pakalpojumu aspektiem Lietuvā.

“Gandarījums” ir ļoti sarežģīts jēdziens, un bieži vecāki un speciālisti to izprot un skaidro atšķirīgi. Tāpēc projektā tika analizēti sekojoši gandarījuma aspekti: veids, kā vecāki vērtē iejaukšanās modeli; atbalsts, ko saņem vecāki un bērns; attiecības starp vecākiem un speciālistiem; pakalpojumu pieejamība, darba organizācija utt.

Tika izmantota *Eiropas vecāku gandarījuma skala par agrīno iejaukšanos* (izstrādāta Šauļu Universitātē sadarbībā ar Friburgas [Fribourg] Speciālās izglītības institūtu Šveicē). Izpētes projektā Lietuvā piedalījās vecāki, kas audzina bērnus ar speciālajām vajadzībām un kas apmeklēja septiņus AIE pakalpojumu dienestus. Tika aptaujāti pavisam 160 vecāki.

Izpētes rezultāti parādīja, ka kopumā vecāki, kas kopā ar bērniem apmeklēja AIE pakalpojumu dienestus, pozitīvi vērtēja pieejamo pakalpojumu kvalitāti Lietuvā.

Vecāku vispozitīvāk uztvertais punkts ir **viņu bērnam sniegtais atbalsts** (skat. diagrammu). AIE pakalpojumu pieejamība un darba organizācija tika novērtēti

apmierinoši. Tomēr vecāki viszemāk novērtēja faktoros, kas nepieciešami, lai izveidotu sociālo vidi, iekļaušanās modeli un attiecības starp speciālistiem un vecākiem.

Diagramma: Vidējie dati par vecāku gandarījuma dažādiem aspektiem Lietuvā

- Atbalsts bērnam
- Attiecības starp vecākiem un speciālistiem
- Atbalsta modelis
- Sociālā vide

Kopumā, projektā iesaistītie vecāki labi novērtē AIE atbalstu, bet galvenā doma, kam viņi pievērš vislielāko uzmanību ir tā, ka speciālistiem joprojām ir “ekspertu” loma AIE procesā, un iekļaušanās ir orientēta uz bērna ārstēšanu, nevis uz iekļaušanos, kas iesaista ģimenes locekļus un stimulē bērna un viņa ģimenes sociālās kompetences.

Lai iegūtu sīkāku informāciju, sazinieties ar Stefāniju Alisauskieni, Šauļu Universitātes Speciālās izglītības zinātniskā centra vadītāju stefa@su.lt vai Regīnu Labinieni, Aģentūras Lietuvas pārstāvju padomes locekli regina.labiniene@smm.lt

3. Izmaiņas likumdošanā, vadlīnijās un mācību programmā. Bet kā ar izmaiņām praktiskajā darbībā? Jauni izaicinājumi speciālajā izglītībā pirmsskolas izglītības posmā Somijā.

Somijā katrs bērns no 10 mēnešu vecuma līdz 7 gadu vecumam var pievienoties dienas aprūpes sistēmai (Somijā to sauc ECEC). Dienas aprūpe iekļauj gan izglītības, gan aprūpes pasākumus (tā saucamo EduCare) un ir visparastākā vide pirmsskolas izglītības nodrošināšanai Somijā. Lielākā daļa bērnu (85%) ar speciālajām vajadzībām un no riska grupām ir iekļauti šajā sistēmā.

Par dienas aprūpi atbild Sociālās un veselības aprūpes ministrija (Ministry of Social Affairs and Health). Dienas aprūpe tika izstrādāta 1970.-tajos gados. Tika pieņemts *Likums par bērnu dienas aprūpi (36/1973)*. Tajā laikā domāšana atbalstīja segregāciju un medicīnisko modeli. Jaunā valsts politika (*Valdības rezolūcija par valsts politikas definīciju par pirmsskolas izglītību un aprūpi, 2002.* un *Valsts vadlīnijas ECEC mācību programmai, 2003.*) pirmo reizi pieminēja iekļaušanas un agrīnās iekļaušanās principus. 2006. gada sākumā valdība sagatavoja izmaiņas likumā, kas iespaidos dienas aprūpi. Tajā tiek plānoti jauni veidi, kā organizēt iekļaujošu speciālu atbalstu bērniem. Šajā likumā būs atspoguļotas sekojošas īpatnības:

- iekļaušanas princips prasa, lai agrīnā iekļaušanās bērniem būtu iekļauta ikdienas izglītojošajos pasākumos;
- ir arvien plašāk jāiesaista dienas aprūpes centru darbiniekus un vecākus bērna speciālo vajadzību novērtēšanā.

Šādas izmaiņas likumos ir ļoti svarīgas. Bet kas notiek praksē? Speciālistiem, kas strādā šajā jomā, ir bijušas dotas daudzas iespējas piedalīties sanāsmēs un semināros, kas tika organizētas laikā, kad gatavoja jauno mācību programmu. Šajā kontekstā viņi izteica priekšlikumus par to, ko viņi mainītu AIE praksē. Viņu viedoklis tika

uzklausi, un tagad speciālisti uzskata, ka jaunā mācību programma patiešām darbojas praksē.

Pašvaldību līmenī - daudzas vietējās pašvaldības ir mainījušas savu dienestu darba organizāciju. Atbalsts tiek sniegts agrāk, un vecāki tiek vairāk iesaistīti atbalsta procesā. Ir jauna darbinieku profesionālās apmācības metode – “Agrīnais atbalsts bērniem” – ,kur ar dialoga un kopējo pārdomu palīdzību, darba grupas mēģina veidot alternatīvus darba ieradumus un jaunu attieksmi pret darbošanos kopā ar bērnu vecākiem. It jāturpina strādāt pie šī jautājuma, bet izdarītās izmaiņas vieš cerību, ka ir pieņemti pareizi lēmumi.

*Lai iegūtu papildus informāciju par izmaiņām Pirmsskolas izglītībā Somijā, lūdzu, sazinieties ar Lisu Heinamaki (Liisa Heinämäki), zinātnisko darbinieci Valsts labklājības un veselības aprūpes zinātnes un attīstības centrā (National Research and Development Centre for Welfare and Health) STAKES liisa.heinamaki@stakes.fi vai apmeklējiet tīmekļa vietnes <http://varttua.stakes.fi/EN>
www.stm.fi/Resource.phx/eng/index.htm
www.oph.fi/english
Vai arī sazinieties ar Somijas nacionālo koordinatori Pirjo Koivulu (Pirjo Koivula) pirjo.koivula@oph.fi*

4. Agrīnā iejaukšanās Spānijā, meklējot sistēmu

Pirmās AIE programmas Spānijā parādījās 1970. - to gadu beigās līdz ar jaunām idejām par bērnu attīstību un sociālo integrāciju. Pirms sāka darboties šīs AIE programmas, bērni ar dažādām speciālajām vajadzībām parasti netika iekļauti vispārējās izglītības sistēmā. Šajā kontekstā, AIE programmas, lai gan tām bija tikai eksperimentāls raksturs, ieņēma vadošo lomu attieksmes un perspektīvu maiņā pret bērniem ar speciālām vajadzībām.

Protams, daudz kas ir izmainījies Spānijā pēdējo trīs desmitgažu laikā. AIE pakalpojumi ir pieejami visā valstī un tie ir kļuvuši par vitāli svarīgu atbalsta avotu bērniem ar speciālajām vajadzībām un viņu ģimenēm. Politiskās varas pārstāvji ir akceptējuši galvenos aspektus, kas atspoguļoti Spānijas “Baltajā grāmatā par agrīno iejaukšanos”, izceļot vadošos principus AIE programmu attīstībai. Un tie ir: sadarbība, iespēju sniegšana ģimenei, decentralizēti bezmaksas pakalpojumi, dažādu nozaru komandas darbs un daudzdimensiju iejaukšanās.

Mūsdienās Spānijā gandrīz visi bērni ar zināmām speciālajām vajadzībām un attīstības traucējumiem saņem tāda vai citāda veida AIE pakalpojumus, kas rada viņiem iespēju turpināt izglītību vispārīgajās skolās.

Tādas Eiropas iniciatīvas, kā Helios Programma (1993.-1996.), vai pēdējā laika Aģentūras projekts par agrīno iejaukšanos (2003.-2005.), ir spēlējušas un joprojām spēlē nenovērtējamu lomu šajos procesos Spānijā. Helios programma nodrošināja valstīm iespēju apmainīties ar informāciju par viņu pilotprojektiem un eksperimentālajiem projektiem par AIE. Aģentūras projekts ir spēris dažus soļus tālāk. Papildus datu bāzes

izveidošanai par Eiropas valstu dažādajiem AIE pakalpojumiem, projektā tika atspoguļotas gan kritiskas idejas, gan praktiski AIE aspekti. Sniegtās rekomendācijas norāda uz nākotnes kvalitātes standartiem un labākajiem sasniegumiem šajā jomā.

Spānijā agrīnās iejaukšanās evolūcijas procesā sākas jauna fāze. Iespējams, ka tuvākajā nākotnē, Karaliskās speciālo vajadzību padomes (Royal Board on Disability) aizbildnībā un ar Spānijas Profesionālo asociāciju federācijas (Spanish Federation of Professional Associations - GAT) un Spānijas Invalīdu konfederācijas (Spanish Confederation of Disabled People - CERMI) atbalstu, tiks izstrādāti jauni pamatnoteikumi par AIE. Šajā sakarā, turpmāk liela uzmanība tiks pievērsta īpaši AIE sistematizācijas jautājumiem, tādiem kā kritērijiem, kas nosaka, kam ir tiesības uz AIE, finansējuma stratēģijām, vietai, kur AIE notiek, vai tam, kāda veida darbinieki ir nepieciešami.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par AIE Spānijā, lūdzu, sazinieties ar rehabilitācijas speciālistu Haimi Ponti (Jaime Ponte) 981356754@telefonica.net vai sazinieties ar Aģentūras Portugāles pārstāvju padomes locekli Andres Ernandes [Salons andres.hernandez@mec.es](mailto:Salons_andres.hernandez@mec.es).

5. "Tīklu veidošana" – modelis valodas mācīšanai Norvēģijā

Tīklu veidošanu, kā īpaši specializētu modeli valodas mācīšanai, ieviesa Norvēģijā Sorlandes resursu centrā (Sørlandet Resource Centre - SRC), 1999. gadā. Šo modeli izstrādāja un ģimenēm prezentēja centra vadītāja profesore Irēna Johansone (Irene Johansson) no Karlstates Universitātes Zviedrijā (University of Karlstad, Sweden), kas izstrādāja Karlstates modeli valodu mācīšanai (Karlstad Model for Language Training), ko lieto visās Skandināvijas valstīs.

Šis modelis balstās uz iespēju filozofiju, kas nosaka, ka apkārtējā vide veicina vecāku kompetences uzlabošanu tādus jautājumos, kā lēmumu pieņemšanā un spējā izvēlēties viņu bērnam piemērotāko mācīšanās pieeju un izglītību. "Ekoloģisko sistēmu" teorijas arī ir ietekmējušas šo modeli. Tās nosaka, ka bērna attīstības izpēte ietver ne tikai bērna novērošanu, bet arī uzmanības pievēršanu viņa mijiedarbībai ar plašāku apkārtējo vidi.

Kopš šīs metodes ieviešanas, SRC ir ieguvis zināmu pieredzi, tagad šo modeli izmanto AIE jomā, strādājot ar tiem bērniem, kam ir valodas attīstības traucējumi vai kam ir smagas vai sarežģītas mācību problēmas.

Vecāki vienmēr ir ļoti iesaistīti sava bērna dzīvē un attīstībā, tomēr viņi ir arī ļoti neaizsargāti. Vecākiem ir nepieciešams kāds, ar ko dalīties gan savos priekos, gan bēdās. Viņiem ir arī vajadzīgs kāds, ar ko dalīties atbildībā par sava bērna attīstību.

Sorlandes resursu centrā tīkla grupas, speciālisti, ģimenes un citas personas strādā kopā, lai atbalstītu bērna runas un valodas attīstību. Bērna valodas attīstību veicina mijiedarbība ar cilvēkiem, kam ir dažādas lomas, un tīkla funkcija ir radīt šādas mijiedarbības iespējas. Iejaukšanās process notiek katru dienu, izmantojot bērnam

pierastās ikdienas darbības. Visi tīkla grupas locekļi izmanto vienas un tās pašas stratēģijas, bet katrs dod iespēju bērnam apgūt zināšanas un iemaņas dažādos veidos un dažādās vietās, izmantojot ikdienas dzīves pieredzi. Visiem iesaistītajiem ir uzdevums būt bērnam labiem “sarunu partneriem”.

Tīkla veidošanas aktivitātes sākas, kad vecāki izlemj, kas ir svarīgākie cilvēki viņu bērnam. Tie var būt skolotāji, vecvecāki, tantes, tēvoči, kaimiņi, brīvā laika organizētāji vai citas personas. Vecāki uzaicina šos cilvēkus piedalīties tīkla grupā. Visi šie cilvēki regulāri tiekas, pārrunā un izlemj to, ko, pēc viņu domām, būtu svarīgi bērnam iemācīties. Viņi arī kopīgi nosaka, kā bērns mācīsies un kādā veidā to var realizēt bērna ikdienas dzīvē. Tādā veidā katra tīkla grupa ir unikāla katram individuālam bērnam.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par šo modeli, lūdzu, sazinieties ar Sorlandes resursu centra (Sørlandet Resource Centre) Kristiansandā konsultanti Arlēnu Temti (Arlene Temte) arlene.temte@statped.no vai Maritu Hognestadu (Marit Hognestad) marit.hognestad@utdanningsdirektoratet.no Aģentūras Norvēģijas nacionālo koordinatori.

6. Tālākizglītība agrīnās iejaukšanās speciālistiem Nīderlandē

Agrīnās iejaukšanās jomā speciālistiem no dažādām nozarēm ir jāstrādā kopā, lai atbalstītu ģimenes, kurās ir bērns ar speciālajām vajadzībām. Agrīnās iejaukšanās speciālistu apmācība ir jāuzskata par ļoti būtisku jautājumu.

Nīderlandē sākotnējā apmācība AIE jomā notiek Groningenas Universitātē www.rug.nl/gmw/index?lang=en un tālākizglītības kursos, kas galveno uzmanību pievērš specifiskiem jautājumiem un ko organizē dažādu nozaru speciālistiem, kas strādā AIE laukā. Tālākizglītības kursu piemērs ir Portidža grupas programma, kas tiek organizēta vairākos speciālajos dienas aprūpes un rehabilitācijas centros Nīderlandē, ko vada Groningenas Universitātes Ortopedagoģijas nodaļas speciālisti un šīs nozares eksperti.

Portidža grupas programmu realizē grupā, tās mērķis ir stimulēt bērna attīstību citu bērnu grupā, piedāvājot viņiem īpašas aktivitātes un spēles. Tā pēta iespējas darboties, ņemot vērā funkcionālos un individuālos mērķus bērna ikdienas grupas aktivitātēs, lai palīdzētu bērnam ar speciālajām vajadzībām un lai atbalstītu šo bērnu ģimenes un pedagogus.

Galvenais princips ir saistīt bērna attīstības līmeni ar viņa ierasto vidi. Individuālie izglītības mērķi nosaka vadlīnijas, kam jāseko. Īpaša aktivitāšu plānošana un koordinācija ir nepieciešami līdzekļi, lai sasniegtu izvirzītos uzdevumus. Portidža grupas programmu īsteno divos līmeņos: individuāla bērna līmenī un grupas līmenī.

Apmācību Portidža grupas programmai īsteno pedagogu un veselības aprūpes speciālistu grupām un tā ietver vairākas tēmas: šīs darba metodes teorētiskās vadlīnijas, praktiskus paņēmienus, kā formulēt izmērāmus un novērojamus uzvedības mērķus, instrukcijas, kā formulēt nelielus soļus (uzdevuma analīze), uzvedības problēmu analīze, izmantojot iepriekšējās uzvedības, sagatavotības un seku analīzi

(Antecedent, Background and Consequences -ABC analysis) un visbeidzot - apmācība, kā izmantot Portidža grupas programmas materiālus. Apmācība ilgst sešas nedēļas, un kursanti tiek novērtēti, ņemot vērā konkrētas bērna lietas izpēti viņu darba vietā.

“Uzvedības speciālists”, kas tiek vienlaicīgi apmācīts kā Portidža sistēmas koordinators, vada kursantu darbu viņu darba vietās. Iejaukšanās programmas īstenošanas eksperts vada uzvedības speciālistus vienu gadu. Pēc šī perioda beigām uzvedības speciālists var pats apmācīt jaunas pedagogu un veselības aprūpes speciālistu grupas AIE jomā, lai apmierinātu bērna un viņa ģimenes vajadzības.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par tālākizglītību AIE jomā Nīderlandē, lūdzu, sazinieties ar Ineke Oenema-Mostert c.e.oenema-mostert@rug.nl Bieuwe Van der Meulen b.f.van.der.meulen@rug.nl (abi no Groningenas Universitātes) vai Sip Jan Pijl s.j.pijl@rug.nl Aģentūras Nīderlandes nacionālo koordinātoru.

7. Kvalitatīvas izglītības nodrošināšana pirmsskolas vecuma bērniem – Dānijas politisko iniciatīvu mērķis

2005. gada decembrī Dānijas valdība nodibināja ekspertu un zinātnieku komiteju, kuras galvenais uzdevums bija sagatavot rekomendācijas, kā īstenot valdības mērķi sniegt visiem bērniem labas izglītības iespējas, uzsākot mācības skolā. Komiteja publicēja savu ziņojumu 2006. gada februārī.

Apmēram 80% no visiem Dānijas 1-2 gadus vecajiem bērniem apmeklē dienas aprūpes iestādes, mazbērnu novietnes vai integrētā vecuma bērnu centrus. Apmēram 95% no visiem bērniem vecumā no 3 līdz 6 gadiem apmeklē bērnudārzus. Skaitļi rāda, ka 77% imigrantu bērnu un 81% dāņu izcelsmes bērnu, vecumā no 3 līdz 5 gadiem, ir iekļauti dienas aprūpes iestādēs. No iepriekš teiktā izriet, ka gandrīz visi bērni, vecumā no 1 līdz 6 gadiem, apmeklē tādu vai citādu aprūpes iestādi, lai gan tas nav obligāti.

Valdības 2005. gadā izstrādātā dokumenta projekts par “*pasaulē labākās Tautskolas (Folkeskole)*” attīstības vīzijām un stratēģijām uzsver labākas saskaņotības nepieciešamību starp pirmsskolas aprūpes iestādēm, skolu un ar skolu saistītajām brīvā laika pavadīšanas iespējām.

Valdība ir plānojusi iztērēt 270 miljonus eiro laikā no 2005. līdz 2009. gadam, lai uzlabotu pirmsskolas iestāžu sniegto pakalpojumu kvalitāti, stipri palielinot budžetu pirmajā gadā mērķdotācijas veidā specifiskām aktivitātēm, no kā labumu gūtu sociāli neaizsargātie bērni pirmsskolas iestādēs.

Ekspertu komitejas darbs, tās kompetences ietvaros, galveno uzmanību īpaši pievērša sociāli neaizsargātiem bērniem. Komiteja atklāja, ka uzmanība šiem bērniem un viņu mācību programmai ir pastiprinājusies līdz ar 2004. gada mācību programmu ieviešanu, jo visi uzdevumi, metodes un aktivitātes, ko katra iestāde īsteno bērniem ar speciālajām vajadzībām, ir ļoti skaidri jānorāda tās mācību programmā.

Komiteja rekomendēja pirmsskolas bērnu iestādēm par izglītojošā un sociālā aspekta

galveno uzdevumu uzskatīt bērnu sagatavošanu pārejai uz skolu. Lai varētu pielāgoties izglītības programmu un skolu prasībām, komiteja arī ieteica iestādes regulāri novērtēt.

Komiteja ieteica izveidot konsultatīvos dienestus, kuru uzdevums būtu strādāt ar pirmsskolas bērnu iestādēm un pašvaldībām izglītības un novērtēšanas jomās, kā arī nodarboties ar problēmām, kas saistītas ar bērnu iesaistīšanos skolas dzīvē. Šāda pieredze uzlabotu bērnu novērtēšanu ikdienā pirmsskolas bērnu iestādēs.

Komitejas rekomendācijas tiks apspriestas politiskā līmenī 2006. gada pavasarī. To uzmanības centrā būs apmācība un izglītība kā integrēts process, kas iekļauj gan pirmsskolas bērnu iestādes, gan sākumskolu, gan ar skolu saistītas brīvā laika pavadīšanas iespējas. Dānijas Parlamenta 2006./2007. gada sesijas laikā tiks izvirzīti likumdošanas priekšlikumi par saskaņotajām komitejas rekomendācijām.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par šiem jaunākajiem notikumiem, lūdzu, sazinieties ar Dānijas Izglītības ministrijas konsultanti Helli Bekni (Helle Beknes) helle.beknes@uvm.dk vai Prebenu Siersbeku (Preben Siersbaek) siersbaek@uvm.dk Aģentūras Dānijas nacionālo koordinātoru.

8. Agrīnās profilakses jēdziens pirmsskolas izglītības iestādēs Francijā

Francijā, runājot par agrīno profilaksi vai profilakses politikas īstenošanu, ir ļoti svarīgi saprast atšķirību starp divām dažādām perspektīvām - vispārējo profilaksi un specializēto profilaksi - , jo katrai no tām ir nepieciešama atšķirīga pieeja attiecībā uz jēdzieniem, darbību, iesaistīto personālu un izmantotajiem procesiem.

Vispārējā profilakse meklē veidus, kā aizkavēt iespējamās attīstības problēmas nākotnē, nodrošinot optimālus apstākļus bērna attīstībai. Šie profilakses pasākumi ietver dažādus psiholoģiskus, sociālus un starp-personu faktorus, kas iesaistīti mācību procesā un savstarpējā mijiedarbībā starp bērnu un viņa skolas vidi.

Specializētā profilakse ir vairāk domāta kā citāda veida profilakse. Tā paredz speciālu darbību nepieciešamību, kad tās tiek noteiktas vai kad situācijā, kurā atrodas bērns, ir saskatāmas specifiskas vajadzības vai grūtības.

Tāpēc ir svarīgi saprast atšķirības starp šiem diviem profilakses veidiem, tajā pašā laikā atceroties, ka tās var viena otru papildināt. Šī atšķirība sniedz iespēju daudz skaidrāk identificēt partnerattiecības, ko nepieciešamas izveidot, lai apmierinātu visas bērna vajadzības.

Profilakses mērķis, runājot par Specializētās palīdzības tīkla skolēniem grūtībās (Réseaux d'Aides Spécialisées aux Elèves en Difficulté, RASED) personālu, ir agrīnā primārā profilakse, kas ir definēta, kā virkne metožu, kuru mērķis ir "izvairīties no grūtību parādīšanās" un kuru uzdevums ir samazināt riska faktorus.

RASED darba mērķis ir noteikt potenciālās mācīšanās grūtības, kas vēl nav parādījušās. Agrīnās primārās profilakses problēmu risināšanai nepieciešams noteikt un

veidot tādus apstākļus, kas ir labvēlīgi, lai skolas kļūtu atsaucīgas bērna un viņa vecāku vajadzībām. Šiem apstākļiem ir jāreķinās ar agri uzsāktu izglītošanos un jārespektē bērna vajadzības, kā arī jāizmanto metodes, kas ir katram individuāli piemērotas.

Agrīnās primārās profilakses uzdevums ir izvairīties no iespējamām mācību grūtībām dažiem skolēniem, īpaši tas attiecas uz pašiem neaizsargātākajiem, organizējot profilakses pasākumus, tos īstenojot, cik vien tas ir iespējams, parastās ikdienas skolas vai pat klases aktivitātēs, ņemot vērā bērna kopējo un sarežģīto darbošanos skolā.

Lai darbotos ar šādām metodēm, ir nepieciešama ļoti cieša sadarbība starp dažādiem pedagoģiskajiem darbiniekiem, kas strādā ar bērnu. Šāda "kopējās darbības" situācija rada apstākļus, kas ir labvēlīgi patiesas sadarbības izveidošanai starp speciālo personālu un pedagogiem, tā balstās uz profesionālo prasmju dažādību.

Lai iegūtu papildus informāciju sazinieties ar Nelu Sumontu (Nel Saumont) dpri@inshea.fr Aģentūras Francijas nacionālo koordinatori, vai Brigitu Bajē (Brigitte Bayet) vai Paulu Fernandesu (Paul Fernandez), Profilakses Departamentu INS-HEA www.inshea.fr (šajā vietnē drīz būs pieejams raksts veltīts profilaksei).

9. Atbalsts valodas apguvei pirmsskolas posmā Šlezvigā-Holšteinā, Vācijā

Pēc likuma visām speciālajām skolām Šlezvigā-Holšteinā ir jāstrādā kā atbalsta centriem. Tas nozīmē, ka tie ir atbildīgi ne tikai par skolēniem savā skolā, bet arī par vispārizglītošajām skolām savā reģionā. Pirms 10 gadiem Šlezviga-Holšteina sāka pētīt, vai tā var samazināt skolēnu skaitu skolās vai klasēs bērniem ar speciālajām vajadzībām, nodrošinot agrīnās iejaukšanās un profilakses pasākumus.

Viss sākās ar pilotprojektu vienā no rajoniem. Šajā projektā skolas administrācija nosūtīja speciālās izglītības skolotājus, kuri strādāja skolā bērniem ar runas un valodas traucējumiem, uz pirmsskolas iestādi, nevis uz speciālās skolas vecākajām klasēm. Šie speciālie skolotāji apmācīja pirmsskolas iestādes pedagogus, kā veikt vispārīgu atbalstu runas un valodas attīstībā un kā var atpazīt problēmas, kas norāda, ka bērnam ir nepieciešama logopēda palīdzība. Tādā veidā skolotāji, kas nodarbojas ar valodas attīstību, savu darbu veic daudz efektīvāk un ar valodas attīstības grūtībām var sākt strādāt, pirms bērns uzsāk mācības skolā.

Līdz ar šo iniciatīvu visi šīs apkaimes skolotāji, kas strādāja valodas attīstības jomā, aktīvi darbojās pirmsskolas bērnu iestādēs, un speciālā skola bērniem ar valodas traucējumiem atbalstīja skolēnus ar nopietnām valodas attīstības problēmām vispārizglītošajās skolās.

Šo sistēmu pārņēma visos Šlezviga-Holšteinas rajonos un tādā veidā tā ir kļuvusi par noderīgu profilakses pasākumu pirmsskolas vecuma bērnu valodas attīstībā. Šāda veida agrīnās iejaukšanās un profilakses pozitīvā pieredze ir novedusi pie visas atbalsta sistēmas pārkaršanas.

Valdība uzskata šo par svarīgu projektu izglītības jomā 2005. līdz 2010.gada likumdošanas periodā. Atbalsta centru valodas attīstības speciālisti apmācīs pedagogus visās pirmsskolas izglītības iestādēs, kā strādāt pie vispārējās valodas attīstības. Bez tam, bērniem, kam nepieciešama palīdzība pirmsskolas vecumā vācu valodas, kā otrās valodas, apgūvē, saņems intensīvu kursu – SPRINT – vai nu pirmsskolas izglītības iestādē vai ārpus tās, pirms mācību sākšanas skolā. Pamazām šāda palīdzība tiks nodrošināta visiem bērniem no nelabvēlīgas valodas vides.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par darbu Šlezvigā-Holšteinā, sazinieties ar Aneti Hausoteri (Anette Hausotter) a.hausotter@t-online.de Aģentūras Vācijas nacionālo koordinatori.

10. Eiropas Padomes skatījums uz agrīnās iejaukšanās nozīmi pirmsskolas vecuma bērnu ar autismu attīstībā

2004. gadā Eiropas Padome nodibināja Ekspertu komiteju jautājumos par bērnu ar autismu izglītību un integrāciju. Šī organizācija cieši sadarbojas ar biedrību Autisms-Eiropā plašā cilvēktiesību aizsardzības kontekstā 46 organizācijas dalībvalstīs.

Kari Steindālas kundzes (Ms Kari Steindal, Norvēģija) vadībā Komiteja apkopo informāciju par autisma definīciju un ar šo diagnozi saistītos statistikas datus. Tā atbild arī par bērniem pieejamo pakalpojumu analīzi, īpaši attiecībā uz izglītības sistēmu, kā arī tā apkopo labākās pieredzes piemērus. Šobrīd Komiteja gatavo rekomendācijas valstu valdībām ar mērķi uzlabot izglītību un integrāciju bērniem ar autiskā spektra traucējumiem (ASD) Eiropā.

Visās dalībvalstīs tika izplatīta aptauja par pieejamajiem pakalpojumiem, īpaši attiecībā uz autisma noteikšanu un diagnosticēšanu, un šobrīd tiek apstrādāti un analizēti iegūtie dati. Lielākā daļa no divdesmit dalībvalstīm (Japāna pievienojusies kā novērotāja) novērtē autismu kā spektra traucējumu. To atzīst pēc izteiktas vajadzību kategorijas, pat dažreiz tādos gadījumos, kad atzinums ir izdarīts pavisam nesen. Visas valstis uzskata, ka autismu nosaka pārāk vēlu. Diagnozi var noteikt agrāk un tās noteikšanu ir jāpapildina ar individuālu izglītības vajadzību novērtējumu. Mūsdienu pētījumi atklāj, ka agrīnās iejaukšanās procesam ir svarīga loma autiska spektra traucējumu gadījumos, īpaši gadījumos, kad ir vērojamas nopietnas komunikācijas grūtības.

Bez tam, 2006. gada 5. aprīlī Eiropas Padome apstiprināja darbības plānu, kas paredz veicināt cilvēku ar dažādiem traucējumiem tiesības un iekļaušanos sabiedrībā, laika posmam no 2006. līdz 2015. gadam (Rekomendācija Rec(2006)5). Šis darbības plāns, kas nosaka struktūru speciālo vajadzību politikai Eiropas līmenī, ir domāts gan dalībvalstīm, gan pašai Eiropas Padomei un tas aptver cilvēku ar traucējumiem ikdienas dzīves visus galvenos aspektus. Attiecībā uz veselības aprūpi, šis plāns iesaka dalībvalstīm atzīt agrīnās iejaukšanās un efektīvu pasākumu, kas nosaka, diagnosticē un ārstē traucējumus agrīnā vecumā, nepieciešamību. Attiecībā uz rehabilitāciju, tas dalībvalstīm izvirza mērķi nodrošināt augstas kvalitātes agrīno iejaukšanos, sākot no bērna piedzimšanas brīža, izmantojot daudznozaru pieeju un uzsverot arī atbalsta un konsultāciju nozīmīgumu vecākiem.

Ekspertu komitejas jautājumos par bērnu ar autismu izglītību un integrāciju secinājumi un rekomendācijas būs pieejamas 2006. gada beigās.

Papildus informāciju var saņemt no Ekspertu komitejas sekretāres Mjurela Grimmeisene (Muriel Grimmeissen) www.coe.int/soc-sp

Avots – Eiropas Padome

11. Nesen notikušās konferences par agrīno iejaukšanos

2005.gada laikā notika trīs lielas konferences - Čehijas Republikā, Lielbritānijas AK un Portugālē - ,kas aplūkoja veikto darbu un dažādus jautājumus saistītus ar agrīno iejaukšanos. Visās šajās konferencēs piedalījās Aģentūras eksperti AIE jomā un speciālisti no virknes Eiropas un citām valstīm, kam bija iespēja pārrunāt savu darbu.

Prāga, Čehijas Republika, 2005.gada maijs

Konference notika 2005. gada maijā Prāgā par agrīnās iejaukšanās tēmu, īpašu uzmanību veltot zīdaiņa un pirmsskolas vecuma bērniem. Konferenci atklāja izglītības ministra vietniece Alena Sterbovas kundze. Viņa uzsvēra šīs tēmas nozīmi valstī.

Divas dienas dažādu Eiropas valstu un nozaru zinātnieki un speciālisti prezentēja un apmainījās ar informāciju par jautājumiem, kas saistīti ar profilakses pasākumiem pirmsskolas vecuma bērniem. Izmantojot Čehijas Republikas konkrētus piemērus, konferencē tika aplūkots ļoti būtisks, bet jūtīgs jautājums par vecāku un speciālistu sadarbību. Konference deva iespēju čehu vecākiem izteikt savu viedokli, aprakstīt savu pieredzi un vajadzības klātesošajiem speciālistiem.

Lai iegūtu sīkāku informāciju, lūdzu, sazinieties ar konferences organizētājiem Suzanu Karpovu (Zuzana Kaprova), Aģentūras Čehijas Republikas pārstāvju padomes locekli kaprovaz@msmt.cz un Alenu Boniju (Alain Bony) alain.bony@wanadoo.fr

Birmingema, Lielbritānijas AK, 2005.gada novembris

Eiropas Agrīnās iejaukšanās konference, ko organizēja Sunfildas profesionālās attīstības centrs (Sunfield Professional Development Centre), notika 2005.gada 28. un 29. novembrī Birmingemā. Pēdējo gadu laikā Lielbritānijas AK ir bijusi virkne iniciatīvu, kas saistītas ar AIE. Šīs konferences mērķis bija uzsākt dialogu starp praktiķiem, kas nodarbojas ar agrīnās iejaukšanās jautājumiem, un zinātniekiem Lielbritānijā, un kolēģiem citās Eiropas valstīs.

Konferenci atbalstīja valdība (Izglītības un arodprasmju departaments; Department for Education and Skills) un lielākās Lielbritānijas labdarības organizācijas, kas vēlas, lai AIE pakalpojumi nostiprinātos virknē pasākumu, kas tiek piedāvāti ģimenēm (piem., MENCAP, SCOPE, RNIB, Garīgās veselības fonds). Vairāk kā 500 delegātu no

Lielbritānijas un Eiropas valstīm, ieskaitot Aģentūras AIE projekta vadītājus, piedalījās konferencē.

Konferenci atklāja Bērnu un Jaunatnes lietu ministre Marija Īgle (Maria Eagle). Programmatiskas runas teica Starptautiskās Agrīnās iejaukšanās biedrības prezidents Maikls Guralniks (President of the International Society on Early Intervention Michael Guralnick), Patrīcija Čampione (Patricia Champion) no Kristčērčas Agrīnās iejaukšanās centra (Christchurch Early Intervention Centre) Jaunzēlandē un Lielbritānijas Invalīdu tiesību komisāre Fīlpa Rasela (Philippa Russell). Daudzas darbnīcas vadīja pārstāvji no Eurlaid – Eiropas Agrīnās iejaukšanās asociācijas (the European Association on Early Intervention). Jautājumi, par kuriem tika runāts šajās darbnīcās, bija nabadzība, pakalpojumu attīstība, dažādu Eiropas valstu specifiskās sistēmas un labas prakses piemēri.

Konferences laikā tika izplatīta jauna grāmata “Agrīnā iejaukšanās; Starptautiskās perspektīvas, nacionālās iniciatīvas un reģionālā prakse”, ko rediģējuši Barijs Karpenters un Džo Egertons (Barry Carpenter, Jo Egerton). Šajā grāmatā ir atspoguļotas konferences galvenās tēmas, parādot kopainu Lielbritānijas, Eiropas un starptautiskā līmenī par tendencēm, kas rodas mainoties iedzīvotāju sastāvam, kam nepieciešama AIE.

Maikls Guralniks (Michael Guralnick) konferences noslēguma plenārsēdē nolasīja lekciju, kas aplūkoja turpmāko darba kārtību agrīnās iejaukšanās attīstībai. Viņa un citu konferencē runājušo uzrunas var atrast Konferences tīmekļa vietnē: <http://www.sunfield-school.org.uk/eci/conference.htm>

Lai iegūtu sīkāku informāciju, lūdzu, sazinieties ar Sanfīldas vadītāju Bariju Karpenteru (Barry Carpenter), barryc@sunfield.worcs.sch.uk

Lisabona, Portugāle, 2005.gada decembris

Konference par AIE, ko organizēja Portugāles Izglītības ministrijas inovāciju un mācību programmu attīstības vispārējā nodaļa (General Direction for Innovation and Curriculum Development - DGIDC) sadarbībā ar Lisabonas CERCI un ar Aģentūras atbalstu, notika Lisabonā 2005.gada 5. un 6. decembrī.

Konferences galvenie mērķi bija noteikt AIE galvenās problēmas un sasniegumus ES dalībvalstīs, prezentēt Aģentūras ziņojumu par AIE, aplūkot pētījumu un profesionālās sagatavotības lomu kvalitatīvas praktiskās darbības īstenošanā AIE jomā.

Divas dienas nacionālie un starptautiskas nozīmes eksperti analizēja galvenos šīs jomas aspektus 500 konferences dalībnieku klātbūtnē. Portugāles izglītības valsts sekretārs, Izglītības un rehabilitācijas valsts sekretārs un DGIDC ģenerāldirektors uzsvēra šī pasākuma nozīmi agrīnās iejaukšanās attīstībā Portugālē.

Lai iegūtu sīkāku informāciju, lūdzu, sazinieties ar Aģentūras Portugāles pārstāvju padomes locekli Filomenu Pereiru (Filomena Pereira) filomena.pereira@dqidc.min-edu.pt

12. Transatlantiskais konsorcijs par agrīnās iekļaušanās jautājumiem

Eiropas Komisija ir nosaukusi projektu “Transatlantiskais konsorcijs par agrīnās iekļaušanās jautājumiem” (2001.-2005.) par vienu no labākajiem praktiskās darbības piemēriem ES-ASV augstākās izglītības un arodizglītības sadarbības programmas ietvaros. Šī projekta partneri bija trīs universitātes Amerikā un piecas universitātes Eiropā: www.transatlanticconsortium.org

Projektam bija četri galvenie mērķi:

- attīstīt un stiprināt politiku, praksi un pētījumus par pakalpojumiem pirmsskolas vecuma bērniem ar speciālajām vajadzībām un viņu ģimenēm projektā iesaistītajās valstīs;
- veicināt praktiķu sagatavošanu vadošajām lomām, izmantojot starp kultūru profesionālo apmācību;
- izveidot mehānismu, kas nodrošinātu nepārtrauktu informācijas apmaiņu starp valstīm abpus Atlantijas okeānam un kas veicinātu sadarbību pētniecībā starp augstskolām un studentiem, izmantojot augstās tehnoloģijas un apmaiņas mācību braucienus;
- izveidot pamatu tālākajai ilgtermiņa sadarbībai, ieskaitot kopējas mācību programmas izstrādāšanu.

Galvenie projekta rezultāti ir cieši saistīti ar izvirzītajiem mērķiem. Tika veiksmīgi nodibināts ES un ASV augstskolu konsorcijs, kas nodrošina pašreizējos un nākošos vadītājus AIE jomā ar informāciju, kas nepieciešama prakses un politikas attīstībai. Ilgtermiņa sadarbības līgumi ir kļuvuši par daudzpusējiem līgumiem politiskā līmenī.

Pavisam 65 praktiķiem un pētniekiem tika nodrošināta profesionālās apmācības iespēja, izmantojot jaunākos sasniegumus tehnoloģijā un pieredzes apmaiņu. 104 studentiem tika dota iespēja izmantot konsorcijs apmaiņas programmu. Bez tam projektā iesaistītās universitātes izveidoja starptautisku mācību programmu, kuras vispārējais nolūks ir noteikt un attīstīt gan nacionālās, gan starptautiskās perspektīvas un izpratni par agrīno iekļaušanos un pirmsskolas vecuma bērniem.

Globālā izpratnē, palielinoties iedzīvotāju mobilitātei, AIE process, kas pielāgots katras ģimenes un bērna vajadzībām un tās rīcībā esošajiem resursiem, dod humanitāru un ekonomisku labumu ilgtermiņā. Ir nepieciešama gan arvien lielāku starptautisku investīciju piesaistīšana AIE jomai, gan profesionāla speciālistu sagatavošana, kas ir piemēroti darbam multikulturālā sabiedrībā. Tas garantēs, ka projekta rezultāti bagātinās praksi ES un ASV, un, iespējams, tos izmantos arī citās valstīs un kultūrās.

Lai iegūtu papildus informāciju par Transatlantisko konsorcijs, lūdzu, sazinieties ar Minhenes universitātes profesoru Francu Peteranderu (Franz Peterander) peterander@lrz.uni-muenchen.de

Informācija par izdevumu

Izdevējs: Eiropas speciālās izglītības attīstības aģentūra.

Aģentūru uztur dalībvalstu Izglītības ministrijas – ES dalībvalstis, Islande, Norvēģija un Šveice. Malta, Slovēnijas Republika un Slovākijas Republika piedalās Aģentūras darbā kā novērotājas. Aģentūru atbalsta arī Eiropas Savienības institūcijas.

Jebkura indivīda uzskati, kas izklāstīti Euronews izdevumā, var neatspoguļot Aģentūras vai to dalībvalstu oficiālos uzskatus.

Ir atļauts citēt šo informatīvo izdevumu tikai ar precīzu norādi uz avotu. Izdevuma elektroniskā versija ir pieejama Eiropas Aģentūras tīmekļa vietnē:

www.european-agency.org

Sekretariāts

Østre Stationsvej 33
DK – 5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Birojs Briselē

3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

Tīmekļa vietne: www.european-agency.org

Lai iegūtu šī izdevuma papildus eksemplārus vai jebkuru citu informāciju par Aģentūras darbu, lūdzu, sazinieties ar Latvijas Pārstāvju padomes locekli Gunti Vasiļevski guntis.vasilevskis@izm.gov.lv vai Latvijas nacionālo koordinatori Mudīti Reigasi SI_Gaujiena@yahoo.com

Redaktori : Amanda Votkins (Amanda Watkins), Ole Lissabeks-Nīlsens (Ole Lissabeck-Nielsen), Kors Meijers (Cor Meijer)

Grafiskā reprodukcija: Cadenza 3D www.cadenza-3d.co.uk

Mudītes Reigases tulkojums

Iespiests: Halstan & Co. Ltd. <http://www.halstan.co.uk/>

Pieejams sekojošās valodās :

čehu	vācu	norvēģu
dāņu	grieķu	poļu
flāmu	ungāru	portugāļu

angļu
igauņu
somu
franču

islandiešu
itāļu
latviešu
lietuviešu

spāņu
zviedru

ISSN: 1811-8127

2006.gada vasara

Šī informatīvā izdevuma publikāciju atbalsta Eiropas Komisijas Ģenerāldirektorāts
Izglītības, apmācības, kultūras un daudzvalodības jautājumos:
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm